

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
Soru Cevap
ABD'nin Afganistan Stratejisi

Soru:

15 Ağustos 2017 tarihinde Taliban, ABD Başkanı Trump'a yazdığı açık mektupta ülkeye ilave asker göndermek yerine mevcut Amerikan birliklerini Afganistan'dan tamamen geri çekmesi için bir çağrı yaptı. "Taliban, ABD Başkanı Donald Trump'a Amerikan askerlerini Afganistan'dan tamamen çekmesi için bir çağrıda bulundu. Açık mektupta ABD Başkanı'nu Washington karşıtı bu ülkeye ilave asker göndermemesi konusunda uyardı..." [Kaynak: 15.08.2017 Novosti, RT, Russia Today] Bu, Afganistan için yeni strateji planları olan Trump'a bir cevap niteliğindedir. Beyaz Saray yetkililerince yakında bu yeni stratejinin hazır olacağı ile ilgili yapılan açıklamalar artarken, Taliban, bu yeni strateji gereği ülkeye ilave asker gönderilmesinden korkuyor. Söz konusu site, 10 Ağustos 2017 günü Trump'ın gazetecilere yaptığı açıklamada "Kendi idaresindeki yönetimin, Afganistan'la ilgili karar vermeye "oldukça" yakın olduğunu ifade etmişti. Devamla şunları kaydetmişti: "Bu, benim için önemli bir karardır. Ben, kaos devraldım ve biz bu kaosu önemli ölçüde azaltmak için çaba sarf ediyoruz..." Tüm bunlar, Amerika'nın Afganistan için yeni strateji geliştirme konusunda ciddi olduğu anlamına mı gelir? Yeni stratejinin içeriğinde ilave asker göndermek ya da ilave asker göndermeden Afganistan'da Pakistan veya Hindistan'a aktif rol vermek konuları da var mı? Allah mükâfatınızı artırsın.

Cevap:

Evet, Afganistan stratejisini bugün Amerika'nın ciddi şekilde gözden geçirdiğini söyleyebiliriz. Belki bu strateji ABD'yi Afganistan'a müdahalenin "son aşaması" diyebileceği bir pozisyona sokabilir... Şüphesiz Trump, Afganistan'daki Amerikan birliklerinin komutanına öfkeli. 03 Ağustos 2017 tarihinde Reuters, Amerikan Başkanı Trump ile Washington'daki askeri yetkililer arasında gerçekleşen toplantıda fırtınalar estiğini bildirdi: "Toplantıda Trump, Savunma Bakanı James Mattis ve Genelkurmay Başkanı General Joseph Dunford'a savaşı kazanamadığı için ABD'nin Afganistan Kuvvetleri Komutanı Orgeneral John Nicholson'un istifasını düşünmeleri gerektiğini söyleyince aralarında soğuk rüzgârlar esmeye başladı." Haliyle, Trump, ABD'nin Afganistan savaşına ilişkin kaygı ve şüphelerini dile getiriyor. Obama yönetimi de ABD'nin Afganistan stratejisini gözden geçirerek stratejide bazı tadilatlar yapmıştı. Ancak bugün Trump yönetiminin Afganistan stratejisini gözden geçirmesinin, Amerika için uluslararası sorunların düşvar olduğu ve dünyada prestijinin sarsıldığı bir konjonktürde cereyan etmiş olması nedeniyle özel bir anlamı var. Bunu şu şekilde daha da ayrıntılandırabiliriz:

Birincisi: Amerika, oğul Bush yönetimini çepeçevre kuşatan yeni muhafazakârların motivasyonu ile 11 Eylül saldırılarına misilleme bahanesiyle 2001 sonlarında Afganistan'a savaş ilan etti. İki yıldan az bir zaman sonra da Irak'a saldırarak işgal etti. Ancak bataklığa saplandı ve bataklıktan çıkış için balıklar gibi çırpınmaya başladı. Irak'ta bataklığına saplanan Amerika için Afganistan savaşı birazcık gözden düştü, önemi azaldı. Irak ve Irak direnişi Bush ve ardından Obama yönetiminin kafasını kurcalayan öncelikli konu haline gelince Amerika'nın bütün çabaları Irak bataklığından çıkış konusuna odaklandı. 2011 sonlarında Obama yönetimi, Irak'tan bütün muharip birlikleri geri çekince, Amerika, Çin'in yükselişi ile başa çıkmak için yeni bir strateji geliştirdi. Çin'in yükselişi ile mücadele Obama'nın ikinci dönemine damgasını vurdu. Bu yeni stratejisi mutfakta pişirilip servis edilmeden önce daha doğrusu, hazırlanıp billurlaşması sırasında Amerika, Arap dünyasında özellikle Suriye'de Arap Baharı devrimleri karşısında nüfuzunun sarsıldığına tanık oldu. Bu yüzden hem Arap dünyasındaki özellikle Suriye'deki devrimlerin riskleriyle hem de Uzakdoğu'da Çin'le mücadele ederek enerjisini iki cepheye böldü. Çin ile mücadele gereği Çin'in yapay adalarının kabul edilemez olduğunu söyledi. Japonya'nın askeri gücünü yeniden yapılandırmak için çalıştı ve Kuzey Kore'ye şantaj yaptı. Bu gerçeklik ve Afganistan'daki Amerikan kayıplarının orta düzeylerde seyretmesi nedeniyle Afganistan savaşı Amerikan gündeminden düştü. Gündemden düşmesi tamamen ihmal edildiği anlamına gelmez. Sadece Amerika'nın gündeminde yeni önceliklerin olduğu gerçeğini ortaya koyar.

İkincisi: 16 yıl gibi süren uzun Afgan savaşı sırasında Amerikan birlikleri ve NATO güçleri, Afgan direnişinin, birinci derecede de 2001 yılında Amerikan operasyonu ile yönetimden uzaklaştırılan Taliban'ın kökünü kazımakta fiyaskoya uğradılar diyebiliriz. Afganistan'daki ajanlarının istikrarı için geliştirilen tüm Amerikan seçeneklerinin de keza başarısız olduğunu söyleyebiliriz. Direnişi durdurmak amacıyla Afganistan'a davet edilen Hindistan'ın yanı sıra Pakistan'daki ajanlarının, Afganistan'da Amerikan kayıpları baskısını hafifletmek için Veziristan ve diğer bölgelerde yürüttükleri operasyonlar da pek fazla fayda etmemiştir. Taliban ile barış çabalarında da hiçbir ilerleme olmamıştır. O yüzden 16 yıllık savaşın ardından ABD'nin Afganistan'daki vaziyeti çok korkunç görünüyor. Taliban, Kabil'deki ajan hükümetin hiçbir nüfuzunun olmadığı Afganistan'ın geniş bir bölgesinde alabildiğinde pupa yelken hareket ediyor. Amerikan birliklerinin güvenliğini sağlamakta başarısız oldukları başkent Kabil dâhil olmak üzere Afganistan'ın birçok yerinde güçlü ve ürkütücü saldırılar yapıyor. Hatta Amerikan askerlerine karşı girişilen pek çok saldırının kaynağı, Washington'un eğittiği Afgan ordusu içindeki askerlerdir. Görüldüğü gibi ABD'nin Afganistan seçenekleri iyice daralmıştır.

22 Mayıs 2017 tarihinde Carnegie Foundation tarafından yayınlanan raporda bugün Afganistan gerçeği ve riskleri şu sözlerle dile getiriliyor: *"Ancak şu iki bileşen, Afgan rejiminin zayıflığı ve Taliban'ın denetimsiz dirilişi, Afgan hükümeti ve devletin feci şekilde çöküşüne neden olabilir. Tekrar kaos ya da terörist grupların dirilişine yol açabilir."* Raporda, Afgan savaşının Amerika'ya yıllık 23 milyar dolara mal olduğu için değil çözüm seçeneklerinin tükenmiş olması nedeniyle Afgan savaşının sona ermesi gerektiği vurgulanıyor.

Obama döneminde Amerikan askerlerinin çoğu Afganistan'dan ayrıldı. Ancak bu ayrılış, zafer ya da herhangi bir ilerlemenin ürünü değildir. Şuan Afganistan'da 3 bin NATO gücü destekli yaklaşık 10 bin ABD askeri ve 20 bin de özel şirketlere ait paralı askerler var. ABD askerlerince boşaltılan askeri üsleri hızlı bir şekilde Taliban ele geçirmiştir. Sayısının çokluğuna ve ABD'nin eğitim çabalarına rağmen öyle görünüyor ki ajan Afgan hükümeti ordusunun başkent Kabil dışında hiçbir etkinliği yok. Askeri açıdan vaziyet budur.

Üçüncüsü: Politik açıdan ise Amerika, Afganistan'daki seçeneklerinin giderek tükendiğini ve Hindistan seçeneğinin de iflas ettiğini fark etmesinin ardından Afganistan'daki kukla Amerikan yönetimine entegre etme umuduyla Taliban ile müzakere yoluna başvurdu. Taliban liderlerini müzakereye sürüklemek için de Pakistan yönetimindeki ajanlarını kullandı.. Ancak bütün bu girişimler fiyaskoyla sonuçlandı. Hem politik hem de askeri açıdan Amerika, Afganistan konusunda hiçbir başarı elde edemedi. Kaldı ki Afganistan mevzusuna ilişkin sınırlandırılmış bir planı da yok. Sınırlandırılmış bir plandan yoksun olduğu için de eleştiri oklarına maruz kaldı. "Interfax haber ajansı, Perşembe günü Rus Dışişlerindeki bir kaynaktan aktardığına göre "ABD Başkanı Donald Trump yönetiminin Afganistan karşısında net bir politika geliştirememesi, ülkedeki belirsizlik ve istikrarsızlık için ek bir faktör teşkil etmektedir. Afgan devletin direnç boyutu, NATO üyesi ülkelerin Afganistan'daki askeri varlıklarına ilişkin pozisyonları ve genel boyutuyla da ülkedeki durumun iyileşme umutları kuşkusuz bu politikaya bağlıdır..." [03.08.2017 Russia Today]

Dördüncüsü: Görüldüğü gibi Amerika, Afganistan'da derin bir buhran ve seçenek kısırlığı yaşamaktadır. Amerika için Afgan savaşını tamamen sona erdirmek olanaksız olsa da ancak ekonomik ve askeri enerji sarfiyatını durdurmak için Afgan savaşının hararetini düşürmek zorundadır. Bu nedenle bazı ABD'li komutanlar, Taliban hareketine karşı zafer elde etmek için ilave asker göndermenin kaçınılmaz olduğunu düşünüyor. Trump ise ilave asker talebine onay vermesi için kısa süreli zaman çizelgesinin yanı sıra net ve konkrte sonuçları bir ön koşul olarak görüyor. 16 yıllık acı Afganistan deneyimleri göz önünde bulundurulduğunda askerlerin böyle bir şey sunmaları imkânsız. Fakat teorik açıdan bu seçenek olasıdır. Olası kılan husus, Trump'ın salyasıdır. Trump, Amerikan tahminlerine göre 1 trilyon değerindeki Afganistan doğal maden kaynaklarına salya akıtıyor. Artı Afganistan, Orta Asya petrol koridoru gibi stratejik bir konuma sahiptir. 26 Temmuz 2017 tarihinde Düstur gazetesinin New York Times'dan bildirdiğine göre "Beyaz Saray, olasılıkları keşfetmek için Afganistan'a Özel Temsilci göndermeyi düşünüyor. Özel Temsilci maden yetkilileri ile bir görüşme yapacak. Geçen hafta Beyaz Saray, Afganistan politikası hakkında giderek artan serkeş bir tartışmanın içine çekilirken, Trump'ın üst düzey üç yardımcısı, azrak toprak minerallerini çıkarma olasılığını görüşmek üzere American Elements şirketinin üst düzey yöneticilerinden Michael N. Silver ile bir araya geldi." Ancak

ilave asker gönderme seçeneğinin yanı sıra bu madenlerin çıkarımını olası kılmak için demiryolları ve yollar gibi Afganistan altyapısına yatırım yapmak, Başkan Trump'ın zihniyetine ticari anlaşmalar egemen olsa da güvenli bir seçenek değildir. Çünkü olası madenler, Taliban kontrolündeki topraklar içine düşüyor...

Buna göre büyük olasılıkla Trump yönetimi, kukla hükümeti korumak ve çöküşünü önlemek için Amerikan birliklerinin Afganistan'daki askeri üslere geri çekilmelerini yeğleyecektir. Yanı sıra Hindistan'ın iflasının ardından Pakistan'ın yeniden Afganistan'a dönmesi için büyük çaba harcayacaktır. Bütün bunları Taliban'ı Kabil'deki Amerikan politik rejime entegre olmasına ikna etmek ve Afgan devrimini durdurmak için yani en uzun Amerikan savaşını bitirmek için yapacaktır... Dolayısıyla Amerika, askeri varlığını sadece tehlike anında seferber olacak şekilde askeri üslere dönüştürerek Afganistan savaşının maliyetini azaltmayı umut ediyor. Böylelikle Afganistan'daki askeri üsleri, Körfez bölgesindeki askeri üsleri gibi olacaktır. Buna ek olarak Taliban ile bağlarını koparmayan Pakistan'daki ajanları ile de işbirliği yapacaktır. Taliban'ı Pakistan kapısı üzerinden Amerikan koşullarına ikna etmek için yeniden canlılık kazandırması ve güven inşa etmesi olasıdır. Daha önce Obama Amerika'sı, Pakistan'daki ajanlarını başarılı bir şekilde kullanmıştır. *"Afgan hükümeti, cemaat lideri Gulbeddin Hikmetyar yokluğunda ülkenin en büyük ikinci militan grubu ile bir anlaşmaya varmıştır. Silahlı grubun temsilcileri Devlet Başkanı Eşref Gani ile bir anlaşma imzalamışlardır."* [22.09.2016 BBC] Bu, Taliban konusunda Pakistan'ın özellikle de barış ve Kabil'e dönüşü sonrası Hikmetyar'ın istihdam edilmesi için Amerika'yı yüreklendiriyor. Hikmetyar, politik sisteme entegre için Taliban'a bir çağrıda bulundu. *"Afganistan Hizb-i İslami Partisi lideri Gulbeddin Hikmetyar, Taliban'ı Afgan hükümeti ile barış yapmaya davet etti. Kabil'de toplanan taraftarlarına seslenen Hikmetyar, yabancı güçleri barışçıl yollarla ülkeden çıkarmak için Taliban'a işbirliği çağrısında bulundu."* [06.05.2017 el-Cezire]

Beşincisi: Amerika'nın Çin Havzası'nda büyük tehlikelerle karşı karşıya kalması, özellikle Kuzey Kore ile gün be gün artan gerginlik yaşaması, Suriye'de olası risklerin devam etmesi, ayrıca ekonomiyi yeniden canlandırma politikalarının çuvallaması, öbür yandan Amerikan ordusunun Afganistan'da tükenmişlik sendromuna girmesi, zafer umudunun tarih olması, Hindistan'ın Afganistan düzeyindeki rolünün iflas etmesi ve Hikmetyar'ın ülkeye dönüşü ile umutların yeniden yeşermesiyle öyle görünüyor ki Amerika, savaşla gerçekleştiremediklerini barışçıl bir yöntemle gerçekleştirmeyi umut ediyor. Bu yüzden Pakistan'ın Afganistan'daki rolünün tekrar aktifleştirilmesine ve ister yurtiçinde isterse Afganistan sınırında olsun Pakistan operasyonlarının hafifletilmesine karar verdi. Yeni Pakistan Silahlı Kuvvetleri Komutanı Bajwa döneminde yaklaşık sekiz aydır Pakistan sahnesi, selefi Rahil Şerif'in Afganistan sınırında teröristler diye adlandırdıklarına düzenlediği Zarbi Azap operasyonları gibi korkunç operasyonlara maruz kalmamıştır. Aksine Orgeneral Bajwa komutanlığı döneminde Keşmir sınırında Pakistan ile Hindistan ordusu arasında hafif çaplı çatışmaların yaşandığı duyuluyor. Hiç şüphesiz bu da onun hem iç kamuoyunda hem de Taliban liderleri düzeyinde kabul görmesini artırıyor.

Ayrıca Pakistan Silahlı Kuvvetleri Komutanı Bajwa, IŞİD ile mücadele başlığı altında Afganistan'a işbirliği elini uzatmak için çalışmıştır. Yani "terörle mücadele" konseptinin dümeni, Taliban ve Veziristan'daki mücahitler ile savaştan tekrar IŞİD tarafına çevrilmiştir. Bu eğilim Afgan hükümeti ve önceki Silahlı Kuvvetler Komutanı Rahil'e kin besleyen Pakistan aşiretlerini de kapsıyor. Oysa Bajwa'nın Afganistan Talibanı ile yaptığı görüşmelerdeki gizem çok daha tehlikelidir. "Pakistan Silahlı Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Qamar Javed Bajwa, iki komşu ülke arasındaki ikili ilişkilerde yaşanan nadir bir gelişme olarak IŞİD buhranı ile mücadelede Afganistan'a "güvenlik işbirliği" elini uzattı. Orgeneral Bajwa'nın Afganistan ile güvenlik işbirliği başlatma gayreti, Cuma günü Vadi Kurram'da bir dizi aşiret liderleri ile yaptığı toplantı sırasında gündeme geldi. (Vadi Kurram, Pakistan'da Afganistan sınırı yakınında federal yönetilen kabile alanlarında yer alan bir yönetim birimidir.) Pakistan Silahlı Kuvvetler Komutanı, Kabil ile ikili ilişkilerde yaşanan bu nadir gelişmenin bir gereği olarak iki ülke vatandaşlarına "Birlik ve Teyakkuz" çağrısında bulundu. Kurram Vadi'si kabileleri ile yaptığı görüşme sırasında "Biz bu tehdide karşı hazır, birlik ve uyanık olmak zorundayız." dedi. [01.07.2017 El Haliç Online]

Afganistan Devlet Başkanı tarafından Suudi Arabistan'da gerçekleşen Trump zirvesi sonrası yapılan barışçıl açıklamalar da Amerika'nın Afgan mücahitlerini özellikle Taliban'ı ekarte etmekte başarısız olduğunu teyit eder. Afgan Devlet Başkanı zirve sonrası yaptığı açıklamada "Ve en önemlisi,

Afgan hükümeti barış istiyor. Taliban seçim yapmak zorundadır. Barışı seçtikleri takdirde siyaset ve hukuk yoluyla istedikleri her şeyi elde edeceklerdir. Taliban'ın teröristlerden uzak duracağını umuyoruz." demişti. [25.05.2017 Şarku'1 Avsat] Bu, Amerika'nın Taliban'ı terörle mücadele politikası kapsamı dışında tuttuğuna, hatta bu savaşta Afgan hükümeti ile aynı safta yer alması gerektiğine, sonra eğer Amerikan birliklerinin Afganistan'dan tamamen çıkmasını istiyorsa, bunun savaş değil barış yoluyla olabileceğine dair Taliban'a verilmek istenen bir mesajdır.

Altıncısı: Ezcümle Başkan Trump'ın Afganistan stratejisinin gözden geçirilmesi, ABD politikasının dünya çapında büyük risklerle yüz yüze geldiği bir ortamda gerçekleşiyor. Yukarıdaki gerçekler ışığında büyük olasılıkla ABD'nin Afganistan politikasının yeniden gözden geçirilmesi aşağıdaki hususları içerecektir:

1- Bu gözden geçirme Afganistan arenasını serinletme, ABD varlığını askeri üslerle sınırlama, bu üsleri tehlike anında kullanma ve misyonlarını sanki "İŞİD" karşıtıymış gibi gösterme yönünde seyredecektir...

2- Savaş ve savaşı tırmandırmak maksadıyla Amerika'nın ek birlik göndermesi olası dışıdır. Belki savaş maksadıyla değil de sadece bir pazarlık kozu olarak kısa bir süreliğine ek asker gönderebilir. Bununla Amerika, "Taliban'ın "taviz" vermesi, Afgan hükümeti ile ortak yönetim kurmak için pazarlığı tutuşması ve tabii ki Amerikan çıkarlarına halel getirmemesi karşılığında biz de bu ilave birlikleri geri çekerek "ödün" verebiliriz mesajını vermek isteyebilir.

3- Amerika, Taliban'ın ayartılmasını kolaylaştırmak için Pakistan'ın rolünü yeniden aktif hale getirecektir. Bu rol gereği Pakistan Silahlı Kuvvetleri Komutanı, Kabil'deki kukla hükümet ile masaya oturması, pazarlığa tutuşması, Afganistan'daki Amerikan politik sistemine katılımını sağlamak için Taliban'a karşı fazla yumuşak ve sempatik davranabilir.

Yedincisi: Son olarak biz, Pakistan'daki ajanlara yaslanmaktan veya Pakistan Silahlı Kuvvetleri Komutanı'nın Afganistan'a göstereceği yumuşaklığa itimat etmekten sakındırıyoruz. Geçmişten ders almak gerek. Amerika, Pakistan rejimindeki ajanlarının işbirliği olmasaydı, Afganistan'a ayak basamazdı. Pakistan yönetiminin bu yeni Taliban politikası, maliyetli veya maliyeti biraz az askeri müdahale olmadan Afganistan'daki mevcut ajan yönetim üzerindeki riskleri bertaraf etmek amacıyla bizzat ABD tarafından oyunun kurallarını berkitmek için kurgulanmış bir oyundur... Onun için bu yeni Pakistan yöneticileri, Amerikan planının başka bir yüzüdür, deşifre edici yüzüdür. Kimi zaman Amerika, Pakistan'daki yandaşlarından, adı kötüye çıkmış Rahil'in Obama planı uyarınca Veziristan'da yaptıkları gibi, Afgan cihadına baskı yapmak ve şevkini kırmak isteminde bulunmaktadır. Şimdi de iktidardaki yeni kuklalar, Trump planı uyarınca Taliban'ı ayartmak ve kuşatmak için çalışıyorlar. Çünkü Amerikan politikaları, Taliban'daki cihat kararlılığının kökünü kazımanın bir yolu olarak Taliban'ı ölümcül "müzakere" masasına askeri kuvvetle oturtmakta başarısız olmuştur. Dolayısıyla Pakistan yöneticileri, aldatmaca ve kandırmaca yakınlaşma yoluyla Taliban'ı müzakere masasına oturmaya çalışıyorlar. Biz, Amerika ve ajanlarının tuzağına düşmekten veya onlara yaslanmaktan şiddetle sakındırıyoruz.

وَلَا تَرْكَنُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُم مِّنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ
"Zulmedenlere sakın meyletmeyin. Yoksa size de ateş dokunur. Sizin Allah'tan başka dostlarınız yoktur. Sonra size zafer de verilmez." [Hud 113]